

Böngésző Játék – 2016-2017 – 7. forduló – Olvasmány

Arany János: A tudós macskája

Nagy lett volna a tudósnak
Az ő tudománya,
De mi haszna, ha kevés volt
A vágott dohánya.
Könyvet irt a bölcseségről
- S hajna!
Akkor esett ez a bolond
História rajta.

Nem szeretett ez a tudós
Semmit a világon,
Járt legyen bár égen-földön,
Két avagy négy lábón:
De a kendermagos cicát
- S hajna!
Éktelenül megszerette,
Majdhogy fel nem falta.

Szolgája is volt; a háznak
Ez viselte gondját,
Hogy lába ne keljen és a
Szelek el ne hordják.
Hű cseléd volt félig-meddig,
- S hajna!
Kopplálás lón este reggel
Bőséges jutalma.

Máskülönben ment a dolga
A kedves cicának:
A reggelin gazdájával
Ketten osztozának.
Búsan nézte ezt a szolgálta
- S hajna!
Fél zsemlére, pohár téjre
Nagyokat sohajta.

Mert tudósunk a magáét
Ha fölreggelizte:
Felét a cicának adni
Volt a szolgálta tiszte.
Úriasan élt a macska,
- S hajna!
Csak nem akart, csak nem akart
Meglátszani rajta.

"Hé... izé... mi baja lehet
Annak az állatnak?
Szőre borzas, csontja zörgős,
Szédelegve ballag."
"Jaj, uram, hát a sok éhség! -
- S hajna!
Kétszereznők csak a tartást;
Mindjárt lábra kapna."

S az napságtól itce tej járt,
Kapott egész zsemlét:
A tudós csak lesi, várja
Hogy ha nekitelnék.
De a macska nem üdült fel,
- S hajna!
Elfogyott a fogyó holddal,
Sarlóvá hajolva.

Kendermagos szegény cica
Nyavalyába esvén,
Fölvette a *néhai* nevet
Egy szép őszi estvén.
"Átszellemült kedves állat
- S hajna!
Falatom megosztom veled
Mégis meg van halva!"

"Mi tagadás" - mond a szolgálta,
"A cicus nem vétett:
Én evém meg ő helyette
Reggel az ebédet.
Mondtam, menjen egérfogni,
- S hajna!
Nem tanyáz ám ott egér, hol
Üres minden kamra."

Nagy volt, mondok, a tudósnak
Az ő tudománya,
De mi haszna! Kevés hozzá
A vágott dohánya.
Könyvet irt a bölcseségről
- S hajna!
Ilyen apró dőreségek
Gyakran estek rajta.

(1847)

Arany János: Juliska elbujdosása

Töredék

Egyszer egy kis leány^[*] mit tett fel magába?
Azt, hogy ő biz' elmegy széles e világba,
Elbujdosik messze, a határon végig,
A mező párkányán leboruló éjig,
Túl a három nyárfán, a tanyákon is túl.
Fele sem bolondság, mert már épen indul;
Látszik, hogy korántsem tréfa volt a terve;
Szegénykét, vajon mi indíthatta erre? -

Hát bizony gyakorta megesik, nem újság
A gyerek-szobában az ily háborúság:
A fiú vagy lányka tisztjét megfeddi:
Papa megdorgálja s a mama megfeddi,
Sőt, ha nagy a vétség s nagyon rossz a
gyermek,
Az se hallatlan, hogy valakit megvernek,
Azzal kényszerítik a maga javára,
Melynek egy-két könnycsepp nem olyan nagy
ára.

A mi kis lányunkat vereség nem érte:
De fáj neki a szó s megneheztelt érte;
Félreül duzzogni, csinál képet, hosszút,
Töri fejét nagyba, mikép álljon bosszút.
Mellé sompolyog a cicus, vigasztalja,
Dorombol egy nótát, a kezét is nyalja:
De a keményszivű elveri a macskát,
Orrára nyomintván egy goromba fricskát.

Jön az ebéd sorja, csörög tányér, kalán:
Ez a kis haragost megbékíti talán?
Ó dehogy! akármint terítnek, tálalnak:
Ő még arra sem néz, elfordul, a falnak.
Majd összekeresi, ami csak az övé,
Szép rendetlenségbe köti mind együvé;
Nem marad ki semmi, vele megyen a *báb*:
Lesz kivel az úton *beszélni* legalább.

Akkor megcsókolja szüleinek kezét,
Búcsúzik örökre; nem használ a beszéd;
Anyja szépen kéri: "Ugyan hova mennél?
Hol hálnál az úton? mit innál? mit ennél?
Ne menj el galambom! ne menj el virágom!
Ki lesz akkor az én kedves kis leányom?
Ha te engem itt hagysz, ugyan hova legyek?"
Gondolá a rossz lány: azért is elmegyek.

De az édes apja komolyan így szóla:
"Már fiam, ha elméssz, nem tehetek róla:
Itt van egy fehér pénz a nagy útra, tedd el;
Erre sem vagy méltó önnön érdemeddel."
Fanyalogva nyúlt a kis leány a pénzhez,
Otthon maradásra szinte kedvet érez;
De örökségét már kiadá az atyja,
Egy szó kellene csak: szóval sem marasztja.

(Elindult világra, de az utcaajtónál egy kutyát
látott,
s nem mert világra menni. – Arany János
jegyzete)

(1850)

[*] Arany Juliska volt, nyolc éves korában. A. J.